

Longchamps de Bériér: Law of Succession*

Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2011. 290 s. ISBN 978-83-264-1468-8

Radek Černoch**

Předkládaná publikace vynikajícího polského romanisty se zabývá právem dědickým, a to nejen v antikém Římě, jelikož, jak patrné z podtitulu, je její záběr širší, evropský, do jisté míry i světový, čemuž má napomoci její vydání v anglickém jazyce, umožňující lepší dosažitelnost publikace pro zahraničního čtenáře. Dílo vychází z příslušné pasáže učebnice *Prawo rzymskie. U podstaw prawa prywatnego*, samo však učebnicový charakter do značné míry ztrácí, a to zejména díky rozsáhlým pasážím komparatistickým.

V úvodní pasáži autor upřesňuje cíl své práce, tedy přispět k úvahám o případné evropské kodifikaci ohledně práva dědického. Jelikož úprava práva dědického v jednotlivých zemích je velmi silně spjata s jejich tradicemi, považuje římské právo za vhodnou platformu, na jejímž základě by bylo možno evropské dědické právo vystavět, poukazuje na skutečnost, že římské právo je v dědickém právu těchto zemí stejně již obsaženo, ať už *ratione imperii* či *imperio rationis*. Rovněž upozorňuje na složitost překladu římských pojmů do angličtiny, kde mnohdy není odpovídajícího výrazu, přesto (právě proto) lze za jeden z přínosů této práce považovat právě snahu po nalezení anglických ekvivalentů daných termínů.

Kapitola 1 (*General notions*) vymezuje místo dědického práva v systému práva římského, dále se pak zabývá procesním postavením dědice. Za zdůraznění spojí souvislost vzniku *fideicommissorum* se zavedením *cognitionis extra ordinem*. Za nevhodnou naopak považují formulaci uvedenou na straně 41, dle níž otec intestátně zdědí synovo peculium, jelikož toto tvrzení je v rozporu s D 49, 17, 2 Ulpianus 67 ad ed. („*Jestliže filius familias – voják zemře bez závěti, jeho majetek připadne otci nikoliv jako dědictví, ale jako peculium; jestliže však zemře se závětí, tak se peculium castrense posuzuje jako dědictví.*“ pozn.: překlad vychází z Blaha – Hausmaninger: Praktické štúdie z římského práva).

Kapitola 2 (*Values and principles of the Roman law of succession*) vymezuje pozici dědického práva mezi

právem majetkovým a rodinným, čehož východiskem je do značné míry institut nepominutelných dědiců. Vůdčí maximou v této oblasti je *voluntas defuncti a favor testamenti*.

Kapitola 3 (*Intestate succession*) zachycuje postupné posilování cognatských rodinných vazeb. Srozumitelnosti značně napomáhá sedm diagramů, v nichž znázorněn dopad jednotlivých změn v zákonné posloupnosti na modelové případy, což je velmi prospěšné kupříkladu v případě povolání emancipovaného syna, jehož potomci zůstali v moci *patris familias* – takový syn pak nekonkuruje svým sourozencům, nýbrž získává polovinu toho, co jeho potomci.

Kapitola 4 (*After the death of the de cuius*) začíná institutem nepominutelných dědiců, kde stojí za povšimnutí především nezahrnutí dispozic *inter vivos* (darování, věno) do povinného dílu v Římě, tedy přístup od dnešního odlišný. Dále jsou v této kapitole rozebrány mnohé obecnější, leč významné otázky, jako je převod delace, akrescence, vztah k věřitelům či dědická daň.

Kapitola 5 (*External formalities pertaining to the will*) se zabývá formálními požadavky závěti a funkcí závětí řádných a mimořádných. Zdůrazňuje odlišný přístup Římanů k ústnímu jednání obecně, což se projevuje v preferenci ústních závětí.

Kapitola 6 (*Contents of the will*) rozebírá vývojové tendence jednotlivých institutů pořízení *mortis causa*, u nichž lze v Římě pozorovat tendence ke sblížení, což vedlo k tomu, že za Iustiniana se od sebe *legata, fideicommissa* a *mortis causa donationes* téměř neodlišují.

Kapitola 7 (*Interpretation of wills*) dokumentuje příklon od lpění na doslovném formalismu (*verba*) k dosažení skutečné vůle zůstavitele (*voluntas*), příkladem čehož *causa Curiana*.

Práce je psána velice čtivě a srozumitelně, je vhodně doplněna odkazy na literaturu, především zahraniční, a to vedle děl tradičních i publikace z posledních let. Za nedostatek lze považovat absenci seznamu literatury, což autor činí s poukazem na snadné možnosti jejího vyhledávání elektronicky. Vzhledem k zaměření práce na publikum nikoliv čistě romanistické, ale rovněž každého, kdo se zajímá o dědické právo v současné Evropě, věřím, že uvedení seznamu literatury by mnoha

* BÉRIER, Franciszek Longchamps de. Law of Succession. Roman Legal Framework and Comparative Law Perspective. Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2011. 290 s. ISBN 978-83-264-1468-8.

** Mgr. Radek Černoch, interní doktorand Katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

čtenářům poněkud ulehčilo práci. Tento nedostatek je však převážen téměř čtyřicetistránkovým indexem pramenů, nadto podrobně strukturovaným. Tak jsou zahrnuty právní prameny přediustiniánské a iustiniánská kodifikace, současné či bývalé občanské zákoníky evropských zemí, jakož i Číny, Jihoafrické republiky, Chile, Louisiany, Québecu a Israele. Z pramenů neprávnických vedle Bible zmínění četní spisovatelé antičtí, ku příkladu Aristoteles, Cicero, Dio Cassius, Plinius mladší, Suetonius, Tacitus a mnozí další.

Uvedenou publikaci tak je možno čtenáři v mnoha ohledech doporučit, poněvadž ji lze charakterizovat tak, že „přesahuje hranice“, a to ve více ohledech. Přesahuje hranice Polska, neboť je určena pro čtenáře evropského, přesahuje hranice práva římského, neboť je zaměřena na budoucnost práva evropského, konečně přesahuje i hranice práva současného, neboť toto pevně ukotvuje v systematice práva římského.